

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Katedra speciální zootechniky

Obor: Zootechnika

Téma bakalářské práce

Přeprava hospodářských zvířat

Autor bakalářské práce:

Jana Velková

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jarmila Voříšková, Ph.D.

2013

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
Fakulta zemědělská
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana VELKOVÁ**
Osobní číslo: **Z09641**
Studijní program: **B4103 Zootechnika**
Studijní obor: **Zootechnika**
Název tématu: **Přeprava hospodářských zvířat**
Zadávací katedra: **Katedra speciální zootechniky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Po roce 1990 a zejména po vstupu naší republiky do evropského společenství doznaly požadavky na přepravu zvířat výrazných změn. Cílem bakalářské práce je zdokumentovat principy a požadavky na přepravu hospodářských zvířat z pozice zvířat, lidí a nároků na přepravní prostředky.

V teoretické části bakalářské práce shromáždíte platnou legislativu zabývající se přepravou hospodářských zvířat na vnitrostátní i mezinárodní úrovni. Stanovíte zásady správné manipulace se zvířaty před, v průběhu a při vykládání (využití etologických poznatků), druhy přepravních prostředků a podmínky pro přepravce zvířat.

Z dostupné dokumentace stanovíte nejčastěji přepravované druhy zvířat, důvody přepravy, nejvíce využívané přepravní prostředky, nejčastější chyby při přepravě zvířat, příčiny a typy úrazů (úmrť) zvířat, následky nedodržení předpisů při přepravě, právní postihy při porušení zákona na přepravu zvířat apod. Podle možností porovnáte sledovanou problematiku s jinými státy (Slovensko, Anglie).

Rozsah grafických prací: 5 tabulek, 5 grafů
Rozsah pracovní zprávy: 30 - 40 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Ochrana zvířat a welfare 2010. VFU Brno, 2010
Zákon č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání
Zákon č. 296/2003 Sb. na ochranu zvířat během přepravy. Vyhláška č. 4/2009 Sb. o ochraně zvířat při přepravě.
Evropská směrnice - Nařízení rady č. 1/2005 ze dne 22.12.2004 o ochraně zvířat během přepravy.
Příručka osvědčených postupů-transport živých zvířat. Výbor pro ochranu hospodářských zvířat Praha, 2007.
Voříšková, J. et al.: Etologie hospodářských zvířat. ZF JU v ČB, 2001.
Etologie a welfare hospodářských zvířat. Společnost pro zvířata Praha, 2004.
Vyhláška 208/2004 Sb. O minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jarmila Voříšková, Ph.D.**
Katedra speciální zootechniky

Datum zadání bakalářské práce: **31. března 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2012**

prof. Ing. Milošlav Šoch, CSc.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDEJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studeňská 13
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 22. března 2011

Poděkování

Ráda bych tímto poděkovala Ing. Jarmile Voříškové, Ph.D. za odborné vedení, užitečné rady a velkou trpělivost při zpracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat MVDr. Zbyňku Semerádovi ze Státní veterinární správy, MVDr. Simoně Ninčákové ze Státní veterinární správy, MVDr. Jiřině Sedlákové z Krajské veterinární správy pro Středočeský kraj, MVDr. Jánů Šiškově z Regionálně veterinární a potravinové správy Tmava, Pavlíně Krejčíkové z Nadace na ochranu zvířat za poskytnutí materiálů.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Přeprava hospodářských zvířat“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona číslo 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě (v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Zemědělskou fakultou JU) elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách.

V Českých Budějovicích 12. 4. 2013

.....

Jana Velková

Abstrakt a klíčová slova

Po roce 1990 a zejména po vstupu naší republiky do Evropského Společenství doznaly požadavky na přepravu výrazných změn.

Přeprava znamená přesun zvířat prováděný jedním nebo více dopravními prostředky a související činností, včetně nakládání, vykládání, překládání a odpočinku, dokud není dokončena vykládka zvířat v místě určení.

Úkolem bakalářské práce je zpracovat literární studii a zhodnotit ochranu zvířat při nakládce, během přepravy a při vykládce zajišťující legislativa České republiky a Evropské unie.

Dále poukazuje na typy dopravních prostředků, na množství a druhy hospodářských zvířat, která se v České republice nejčastěji přepravují, na správnou manipulaci zvířat při nakládce, vykládce a během přepravy a v neposlední řadě se také zabývá následky při nedodržování předpisů během přepravy (příčiny a typy úrazů), právní postihy při porušení zákona na přepravu zvířat. Z dostupné literatury se práce zabývá i přepravou hospodářských zvířat na Slovensku a Velké Británii.

V závěru je popsán obsah kurzu na přepravu hospodářských zvířat, který je pro přepravce zvířat povinný.

Klíčová slova: přeprava zvířat; hospodářská zvířata; welfare zvířat

Abstract and keywords

After 1990, and especially after the entry of our country to the European Community requirements of the transport underwent significant changes.

Transportation means the movement of animals effected by one or more means of transport and related activities, including loading, unloading, transferring and rest until unloading of animal is done at the place of destination.

The aim of the thesis was preparation of literature review about animal transport and evaluation of the protection of animals during loading, transport and unloading ensuring legislation of the Czech Republic and the European Union.

It also points to the types of vehicles, the amount and kinds of farm animals in the Czech Republic which are most frequently transported the proper handling of animals during loading, unloading and transportation and last but not least, deals with the consequences for non-compliance during transport (causes and types of injuries), legal sanctions for violations of the law during animal transport. The thesis deals with the transportation of livestock in the Slovak Republic and England, using available literature sources.

At the end of the thesis, the content of livestock transport course is described, course is mandatory for animal transporters.

Keywords: transport of animals; livestock; animal welfare

Obsah

1	ÚVOD	8
2	LITERÁRNÍ PŘEHLED	9
2.1	LEGISLATIVA	9
2.1.1	LEGISLATIVA EVROPSKÉ UNIE	9
2.1.2	LEGISLATIVA ČESKÉ REPUBLIKY	9
2.1.3	LEGISLATIVA SLOVENSKA	11
2.1.4	LEGISLATIVA VELKÉ BRITÁNIE	11
2.1.5	SANKCE ZA TÝRÁNÍ ZVÍŘAT	12
2.2	POHODA ZVÍŘAT – WELFARE	14
2.3	DŮVODY PŘEPRAVY A POČTY PŘEPRAVOVANÝCH ZVÍŘAT	15
2.3.1	POČTY PŘEPRAVOVANÝCH ZVÍŘAT	15
2.4	ZPŮSOBY PŘEPRAVOVÁNÍ HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT	17
2.4.1	USTANOVENÍ PRO VŠECHNY DOPRAVNÍ PROSTŘEDKY A KONTEJNERY	17
2.4.2	SILNIČNÍ A ŽELEZNIČNÍ PŘEPRAVA	18
2.4.3	NÁMOŘNÍ PŘEPRAVA	21
2.4.4	LETECKÁ PŘEPRAVA	23
2.5	POVINNOSTI PŘEPRAVCE PŘED ZAHÁJENÍM PŘEPRAVY	25
2.5.1	POVINNOSTI PŘEPRAVCE PŘI PŘEPRAVĚ ZVÍŘAT V RÁMCI HOSPODÁŘSTVÍ	25
2.5.2	POVINNOSTI PŘEPRAVCE PŘI PŘEPRAVĚ ZVÍŘAT DO 8 HODIN	26
2.5.3	POVINNOSTI PŘEPRAVCE PŘI PŘEPRAVĚ ZVÍŘAT NAD 8 HODIN	27
2.6	ZÁSADY SPRÁVNÉ MANIPULACE SE ZVÍŘATY	28
2.6.1	ZÁSADY MANIPULACE PŘI NAKLÁDÁNÍ ZVÍŘAT	28
2.6.2	ZÁSADY MANIPULACE ZVÍŘAT BĚHEM PŘEPRAVY	29
2.6.3	ZÁSADY SPRÁVNÉ MANIPULACE PŘI VYKLÁDÁNÍ ZVÍŘAT	31
2.6.4	MANIPULACE S DRŮBEŽÍ	31
2.7	VLIVY PŘEPRAVY PŮSOBÍCÍ NA ZDRAVOTNÍ STAV ZVÍŘAT	32
2.8	PŘÍČINY A TYPY ÚRAZŮ (ÚMRTÍ) BĚHEM PŘEPRAVY ZVÍŘAT	33
3	KURZ NA PŘEPRAVU ZVÍŘAT	34

4	<u>ZÁVĚR</u>	36
----------	---------------------	-----------

5	<u>POUŽITÁ LITERATURA</u>	37
----------	----------------------------------	-----------

1 Úvod

Již od římské antiky jsou přepravována hospodářská a divoká zvířata na dlouhé vzdálenosti pro účely, jako zlepšení živočišné výroby, zásobování potravinami, vědeckého výzkumu, veřejné zábavy, války a jiné (Adams et al., 2008).

V souvislosti se vstupem České republiky do Evropské unie a rozšířením společného evropského trhu nabývají předpisy o ochraně zvířat při mezinárodní přepravě stále více na aktuálnosti. Povinností chovatelů a přepravců, podle Nařízení rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a související činnosti, je správné a šetrné zacházení se zvířaty, aby se minimalizoval stres u zvířat a tím jim cestu co nejvíce usnadnili, poskytnout správný typ vozidla pro daný druh zvířete a připravit jim optimální životní podmínky, které zahrnují vymezený prostor, optimální množství podestýlky, odvětrávání a ventilace vzduchu a při přepravě nad 8 hodin zajistit zvířatům krmivo a vodu. Pro správnou manipulaci se zvířaty, znalost nařízení, zákonů a vyhlášek týkající se přepravy zvířat je přepravce povinen, podle Nařízení rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a související činnosti, absolvovat kurz na přepravu zvířat.

Cílem bakalářské práce je se seznámit s platnou legislativou, zabývající se přepravou hospodářských zvířat na vnitrostátní i mezinárodní úrovni. Stanovit zásady správné manipulace se zvířaty před, v průběhu a při vykládání, druhy přepravních prostředků, podmínky pro přepravce, nejčastěji přepravované druhy zvířat, důvody přepravy, příčiny a typy úrazů zvířat, právní postihy při porušení zákona na přepravu zvířat. Dle možností porovnat sledovanou problematiku s Velkou Británií a Slovenskem.

2 Literární přehled

2.1 Legislativa

2.1.1 Legislativa Evropské unie

Přepřavovaná zvířata, v rámci Evropského Společenství, chrání Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a související činnosti. Vztahuje se na přepravu živých obratlovců, mimo člověka, prováděná v rámci Společenství, včetně zvláštních kontrol, které provádějí úředníci u zásilek vstupujících na celní území Společenství nebo je opouštějí.

Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a související činnosti stanovuje:

- a) Oblast působnosti, definice a obecné podmínky přepravy.
- b) Organizátory, přepravce, chovatele a sběrná střediska.
- c) Úkoly a povinnosti příslušných orgánů.
- d) Vynucování a výměnu informací.
- e) Prováděcí pravomoci a postup projednávání ve výboru.
- f) Závěrečná ustanovení.

2.1.2 Legislativa České republiky

Po vstupu České republiky do Evropské unie se stala hlavním zákonem pro ochranu zvířat během přepravy Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a související činnosti. Stát také chrání přepřavovaná zvířata zákonem č. 246/1992 Sb., o ochraně zvířat proti týrání, zákonem č. 166/1999 Sb., veterinární péče, a vyhláškou č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě.

Zákon č. 246/1992 Sb., o ochraně zvířat proti týrání, ustanovuje:

- a) Obecná ustanovení.

- b) Ochranu zvířat při usmrcování, použití znecitlivění a ochranu zvířat při veřejných vystoupeních.
- c) Ochranu zvířat při přepravě.
- d) Ochranu hospodářských zvířat, zvířat v zájmových chovech a volně žijících zvířat.
- e) Ochranu pokusných zvířat.
- f) Orgány ochrany zvířat.
- g) Správní delikty.
- h) Závěrečná ustanovení.

Zákon č. 166/1999 Sb., veterinární péče, ustanovuje:

- a) Základní ustanovení.
- b) Zdraví zvířat a jeho ochrana.
- c) Zdravotní nezávadnost živočišných produktů.
- d) Veterinární podmínky obchodování se zvířaty a živočišnými produkty s členskými státy, jejich dovozu a tranzitu z třetích zemí a jejich vývozu z těchto zemí.
- e) Veterinární asanace.
- f) Státní správa ve věcech veterinární péče.
- g) Odborná veterinární činnost a její výkon.
- h) Veterinární přípravky a veterinární technické prostředky.
- i) Náhrada nákladů a ztrát vzniklých v souvislosti s nebezpečnými nákazami.
- j) Správní delikty.
- k) Ustanovení přechodná, společná a závěrečná.

Vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě, ustanovuje:

- a) Předmět úpravy.

- b) Ochranu zvířat při přepravě, na kterou se nevztahuje přímo použitelný předpis Evropského Společenství.
- c) Závěrečná ustanovení.

2.1.3 Legislativa Slovenska

Slovensko, jako člen Evropského společenství, zahrnuje do svého právního systému Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a související činnosti, kterým chrání zvířata při přepravě. Toto Nařízení doplňuje zákon č. 39/2007 Zz. o veterinárnej starostlivosti.

Zákon č. 39/2007 Zz. o veterinárnej starostlivosti ustanovuje:

- a) Veterinární požadavky na zdraví zvířat, násadová vejce a na sperma, embrya a vajíčka zvířat z hlediska zdraví zvířat a na ochranu zvířat.
- b) Veterinární požadavky na produkty živočišného původu, vedlejší živočišné produkty a vybrané produkty rostlinného původu v zájmu ochrany zdraví zvířat.
- c) Veterinární požadavky na zvířata, násadová vejce a produkty živočišného původu, v zájmu ochrany zdraví lidí.
- d) Práva a povinnosti fyzických a právnických osob ve veterinární oblasti, jako i odborné veterinární činnosti a podmínky jejich vykonávání.
- e) Organizace, působnost a pravomoci orgánů vykonávající státní správu ve veterinární oblasti.
- f) Sankce za porušení povinností ustanovených tímto zákonem.

2.1.4 Legislativa Velké Británie

Právní ochranu hospodářských zvířat během přepravy zajišťuje v Anglii Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a související činností, zákon SI 2006, No. 3260 o pohodě zvířat při přepravě a zákon SI 2006, No. 1471 o dovážení a vyvážení zvířat a živočišných produktů.

SI 2006, No. 3260 o pohodě zvířat při přepravě ustanovuje:

- a) Úvod.
- b) Převahu zvířat.
- c) Odchytky pro silniční prostředky v rámci 12 hodin.
- d) Certifikáty pro převahu zvířat.
- e) Závěrečná ustanovení.

SI 2006, No. 1471 o dovážení a vyvážení zvířat a živočišných produktů ustanovuje:

- a) Úvod.
- b) Převahu zvířat v rámci Evropského Společenství.
- c) Převahu zvířat do třetích zemí.
- d) Dovozy, kde jsou kontroly provedeny v jiném členském státě.
- e) Obecná ustanovení.

2.1.5 Sankce za týrání zvířat

Zvíře je živý tvor, který je schopen pociťovat bolest a utrpení, z toho důvodu je důležitá zvířata chránit před zbytečným utrpením a týráním ze strany člověka (Zákon č. 246/1992 Sb.).

V České republice je výše pokut za týrání přepravovaných zvířat stanovena dle zákona č. 246/1992 Sb., o ochraně zvířat proti týrání, takto:

- a) do 50 000 Kč - nevyžádá vyšetření a zhodnocení stavu zvířete veterinárním lékařem podle § 5b odst. 2, v rozporu s § 5b odst. 2 zahájí převahu zvířete nebo jej přepravuje na vzdálenost delší než 100 km, doveze hospodářské zvíře bez osvědčení, neučiní opatření nezbytná pro zabránění úniku hospodářských zvířat nebo nemá k dispozici nástroje a pomůcky uvedené v § 11 odst. 2,
- b) do 200 000 Kč - nezajištění maximální doby trvání přepravy zvířat, porušení obecných podmínek pro převahu zvířat, přeprava nezpůsobilých zvířat, nejsou použity vhodné dopravní prostředky, porušení postupů při přepravě,

- c) do 500 000 Kč - u závažných případů týrání zvířat, které nedosahují závažnosti trestního činu.

Na Slovensku jsou sankce za týrání přepravovaných zvířat dle zákona 39/2007 Zz. o veterinárnej starostlivosti stanoveny takto:

- a) do 3319 € - u fyzických osob, které nepřepavují či nemanipulují se zvířaty v rámci identifikačních kontrol, nezabezpečí na základě certifikátu, aby na obchod či zabití byla určena zvířata, která odpovídají požadavkům,
- b) od 330 do 16 597 € - u fyzických osob, které neumožní orgánům veterinární správy v každém čase vstupovat do míst, kde se drží či přepravují zvířata.

Ve Velké Británii nejsou sankce za týrání zvířat během přepravy uvedeny v zákoně, ale konkrétní případy řeší Animal health and veterinary laboratories agency (dále jen AHVLA), která rozhodne o potrestání provinilých přepravců. AHVLA vydala regulační opatření pro tyto případy, při kterých byla porušena pohoda zvířat. Případy porušení zákona dělí AHVLA do tří skupin:

1. méně závažné protiprávní jednání- jedná se většinou o malé závady na vozidle, jako je nedostatečné osvětlení pro kontrolu zvířat či dokumentární závady
2. závažná porušení předpisů- jedná se o chybějící knihu jízd nebo o závažnější závady na vozidle, které nezpůsobí narušení pohody zvířat (např. rozbitá ventilace v chladnějším období)
3. porušení welfare zvířat- jde o protiprávní jednání, které způsobí narušení welfare u zvířat v určité fázi během jejich cesty

Podle těchto tří skupin se dále odvíjí postup regulačního opatření, který se také dělí do tří skupin:

1. ústní varování- nebyl prokázán trestný čin, ale přeprava nebyla v souladu s právními předpisy
2. písemné napomenutí- zasílá AHVLA a jde o porušení legislativních požadavků, například o špatně vyplněnou knihu jízd.

3. Písemné oznámení- při vážném porušení právních předpisů během přepravy, kde byl narušen welfare zvířat, proti přepravci bude vedeno trestní stíhání (AHVLA, 2012).

2.2 Pohoda zvířat – welfare

Welfare představuje vyvážený stav, kdy zvíře je schopno přirozeně se vyrovnat svými vlastními silami s působením životního prostředí, vyhnout se při tom strádání, zachovat si zdraví a plnou životaschopnost (Dousek, 2012). Dobré životní podmínky zvířat během přepravy mají velký vliv i na zdravotní stav zvířat a následně i na kvalitu potravin a produktů pocházejících ze zvířat. Česká republika, ale i ostatní členské státy se snaží zlepšovat a zkvalitňovat předpisy, které zajišťují pohodu zvířat během přepravy (Bajsová et al., 2010).

Česká republika:

- a) Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a související činnosti.
- b) Zákon č. 246/1992 Sb., o ochraně zvířat proti týrání.
- c) Zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči.
- d) Vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě.

Slovensko:

- a) Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a související činnosti.
- b) Zákon č. 39/2007 Zz. o veterinárnej starostlivosti.

Velká Británie:

- a) Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a související činnosti.
- b) SI 2006, No. 3260 o pohodě zvířat při přepravě.
- c) SI 2006, No. 1471 o dovážení a vyvážení zvířat a živočišných produktů.

2.3 Důvody přepravy a počty přepravovaných zvířat

Dle Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 lze důvody přepravy rozdělit do dvou skupin:

- a) Komerční přeprava je určena pro obchodní účely, při které vzniká přímo nebo nepřímo finanční zisk, nebo se o něj usiluje. Komerční přeprava je realizována z několika důvodů:
  - Za účelem obchodování, sem patří například přepravy na jatka.
  - Provádí zemědělci. Do této skupiny lze zahrnout přepravu v rámci reprodukce, za účelem dalšího výkrmu zvířat, výstavy či prodej zvířat mezi zemědělskými podniky.
  - Za účelem profesionálních dostihů (Development for environment, food and rural affairs, dále jen Defra, 2011).
- b) Nekomerční přeprava zvířat se vztahuje na přepravu, při které nevzniká zisk a ani se o něj neusiluje, jde především o přepravu v zájmových chovech a přepravu hospodářských zvířat do 50 km nebo v rámci hospodářství (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005). Do této skupiny patří přepravy k veterinárnímu lékaři, přepravy zvířat na soutěže či výstavy, při kterých nevzniká finanční zisk, slouží pro potěšení majitele, přeprava uskutečněná hobby chovateli, kteří chovají zvířata pro potěšení a ne v rámci podnikání aj. (Defra, 2011).

2.3.1 Počty přepravovaných zvířat

V tabulkách č. 1 a 2 jsou uvedeny druhy a počty nejčastěji přepravovaných hospodářských zvířat.

Tabulka 1 Celkový počet kusů přepravovaných, poražených zvířat, dovezených zvířat k chovu a ostatních přepravovaných zvířat v České republice, Slovensku a Velké Británii za rok 2009

Celkový počet kusů zvířat	Česká republika	Slovensko	Velká Británie
Skot	1 278 120	155 827	6 330 889
Prasata	3 566 806	985 305	18 641 122
Malí přežvýkavci	86 219	72 889	52 222 267
Koně	758	294	21 139
Domácí ptáci a králíci	264 506 961	137 272 794	890 032 770

Zdroj: European commission, 2009

Tabulka 2 Celkový počet kusů přepravovaných, poražených zvířat, dovezených zvířat k chovu a ostatních přepravovaných zvířat v České republice, Slovensku a Velké Británii za rok 2010

Celkový počet kusů zvířat	Česká republika	Slovensko	Velká Británie
Skot	1 220 414	257 043	5 848 701
Prasata	3 588 652	1 250 938	16 306 163
Malí přežvýkavci	78 031	88 606	40 591 043
Koně	793	410	23 781
Domácí ptáci a králíci	251 616 033	136 057 203	950 865 671

Zdroj, European commission, 2010

Z tabulek č. 1 a 2 je patrné, že Velká Británie poráží, vyváží a dováží největší počet zvířat.

2.4 Způsoby přepravování hospodářských zvířat

2.4.1 Ustanovení pro všechny dopravní prostředky a kontejnery

Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 je povinen dodržovat každý přepravce, který podniká na území Evropského společenství.

Dopravní prostředky, kontejnery musí být navrženy, konstruovány, udržovány a provozovány tak, aby se předešlo zranění, utrpení zvířat a zajistila se jejich bezpečnost (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005). Vozidlo musí být konstruováno tak, aby ochránilo zvířata proti nepříznivému počasí a nadměrným podnebním výkyvům (Compassion in world farming, 2006). Některá vozidla jsou vybavena soustavou trysek rozprašující vodu, kterou zvlhčuje a ochlazuje vzduch a zlepšují tak prostředí a klima při přepravě. Regulovat prostředí v přepravníku lze i výklopnými lamelami na bočnicích automobilu, které se dají libovolně zavřít či otevřít dle aktuálních klimatických podmínek. Samozřejmostí je i dostatečné množství steliva na podlaze a

zásoba přepravovaného krmiva stejně, jako mít přenosné panely k rozdělení ložního prostoru (Jedlička, 2004b). Dopravní prostředky a kontejnery musí být čisté dezinfikované, zvířata nesmí mít možnost z nich uniknout nebo vypadnout a mohla snášet stres související s pohybem vozidla. Musí se zajistit udržování kvality a množství vzduchu odpovídající přepravovanému druhu zvířete. Musí být umožněn přístup ke zvířatům za účelem jejich kontroly a péče o ně. Podlaha nesmí být kluzká, minimalizuje prosakování moči a výkalů. Přepravce zajistí vhodné osvětlení umožňující kontrolu a péči o zvířata během přepravy (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005).

2.4.2 Silniční a železniční přeprava

Vozidla, ve kterých jsou zvířata přepravována, musí být jasně a viditelně opatřena symbolem označujícím přítomnost živých zvířat. Silniční vozidla musí mít vhodné zařízení k nakládce a vykládce. Při sestavování vlakových souprav nebo při všech ostatních pohybech nákladních vozů musí být přijata veškerá bezpečnostní opatření, aby se předešlo nárazům nákladních vozů přepravující zvířata (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005). Pokud nejsou k dispozici speciální vagóny pro přepravu zvířat, musí být zvířata přepravována v krytých vagónech vhodných pro vysoké rychlosti a vybaveny dostatečně velkými větracími otvory nebo ventilačním systémem účinným i při nízkých rychlostech (Vyhláška č. 4/2009 Sb.).

Pro přepravu zvířat trvající déle než 8 hodin, jsou požadovány další povinnosti, které se týkají zajištění krmiva, vody, zastřešení dopravního prostředku a podestýlky (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005).

Dalším důležitým aspektem při silniční a železniční přepravě jsou minimální vymezené prostory pro přepravovaná zvířata (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005, Vyhláška č. 4/2009 Sb.). Požadavky na velikost prostoru pro přepravu jednotlivých druhů a kategorií zvířat v dopravních prostředcích stanoví ministerstvo zemědělství prováděcím právním předpisem (Jedlička, 2004a). Zvířatům při přepravě musí být umožněn takový dostatek prostoru, aby mohla zaujmout přirozený postoj a popřípadě měla možnost ulehnutí (Duben, 2004).

Tabulka 3 Vymezené prostory při silniční a železniční přepravě pro domácí koňovité

Kategorie zvířat	Plocha v m ² /ks
Dospělí koně	1,75
Mladí koně (6-24 měsíců) délka cesty do 48 hodin	1,2
Mladí koně (6-24 měsíců) délka cesty nad 48 hodin	2,4
Poníci (výška pod 144 cm)	1
Hříbata (0-6 měsíců)	1,4

Zdroj: The Department for Environment, Food and Rural Affairs, 2005

Tabulka 4 Vymezené prostory při silniční a železniční přepravě pro skot

Kategorie zvířat	Plocha m ² /ks
Malá telata (50 kg)	0,30- 0,40
Středně velká telata (110 kg)	0,40- 0,70
Těžká telata (200 kg)	0,70- 0,95
Středně velký dospělý skot (325 kg)	0,95- 1,30
Těžký dospělý skot (550 kg)	1,30- 1,60
Velmi těžký dospělý skot (nad 700 kg)	> 1,60

Zdroj: The Department for Environment, Food and Rural Affairs, 2005

Tabulka 5 Vymezené prostory při silniční a železniční přepravě pro ovce a kozy

Kategorie zvířat	Hmotnost v kg	Plocha v m ² /ks
Ostříhané ovce a jehňata nad 26 kg	< 55	0,20-0,30
	> 55	> 0,30
Neostříhané ovce	< 55	0,30-0,40
	> 55	> 0,40
Vysokobřezí ovce	< 55	0,40-0,50
	> 55	> 0,50
Kozy	< 35	0,20-0,30
	35-55	0,30-0,40
	> 55	0,40-0,75
Vysokobřezí kozy	< 55	0,40-0,50
	> 55	< 0,5

Zdroj: The Department for Environment, Food and Rural Affairs, 2005

Tabulka 6 Vymezené prostory při silniční a železniční přepravě pro drůbež přepravovanou v kontejnerech

Kategorie zvířat	Plocha v cm ²
Jednodenní kuřata	21-25 na 1 kuře
Drůbež vyjma jednodenních kuřat: hmotnost v kg	Plocha v cm ² na 1 kg
< 1,6	180-200
1,6 až < 3	160
1,6 až < 3	115
>5	105

Zdroj: The Department for Environment, Food and Rural Affairs, 2005

Tabulka 7 Vymezené prostory při silniční a železniční přepravě pro prasata

S ohledem na plemeno, vzrůst a tělesný stav může být nutné tyto minimální požadavky zvýšit až o 20%.

Kategorie zvířete	Plocha v m ² /ks
Prasata do 100 kg	235

Zdroj: The Department for Environment, Food and Rural Affairs, 2005

2.4.3 Námořní přeprava

V České republice se námořní přeprava zvířat požívá minimálně, ovšem Velká Británie uplatňuje námořní přepravu, konkrétně jde o přepravu roll-on roll-off (RO-RO) nebo-li přeprava na trajektu. Vozidla přepravující zvířata musí být zajištěna před zahájením cesty, aby se zabránilo posunu vozidla (Defra, 2011). Na palubě musí být zajištěna ventilace pro přístup vzduchu pro zvířata a odvětrávání pro odstranění výfukových plynů z aut. Při špatném počasí není možné realizovat přepravu zvířat (European commission, 2002).

Další způsob námořní přepravy jsou plavidla určená pro přepravu zvířat.

Lávky mezi nábřežím a lodí a rampy mezi palubami s různou úrovní mají být opatřeny příčnými lištami a nemají být příliš příkré (Rada Evropy, 1990a). V prostorách, kde jsou umístěna zvířata, musí být zajištěno větrání, přísun pitné vody a odvod odpadních vod, osvětlení (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005).

Je důležité se také zaměřit na vymezené prostory pro zvířata během námořní dopravy.

Tabulka 8 Vymezené prostory při námořní přepravě pro domácí koňovité

Živá hmotnost v kg	Plocha v m ² /ks
200-300	0,90-1,175
300-400	1,175-1,45
400-500	1,45-1,725
500-600	1,725-2
600-700	2-2,25

Zdroj: The Department for Environment, Food and Rural Affairs, 2005

Tabulka 9 Vymezené prostory při námořní přepravě pro skot

Pro březí zvířata se hodnoty zvyšují o 10 %.

Živá hmotnost v kg	Plocha v m ² /ks
200-300	0,81-1,0575
300-400	1,0575-1,305
400-500	1,305 – 1,5525
500-600	1,5525 – 1,8
600-700	1,8 – 2,025

Zdroj: The Department for Environment, Food and Rural Affairs, 2005

Tabulka 10 Vymezené prostory při námořní přepravě pro ovce a kozy

Živá hmotnost v kg	Plocha v m ² /ks
20 – 30	0,24 – 0,265
30 – 40	0,265 – 0,290
40 – 50	0,290 – 0,315
50 – 60	0,315 – 0,34
60-70	0,34 – 0,39

Zdroj: The Department for Environment, Food and Rural Affairs, 2005

Tabulka 11 Vymezené prostory při námořní přepravě pro prasata

Živá hmotnost v kg	Plocha v m ² /ks
Méně než 10	0,20
20	0,28
45	0,37
70	0,60
100	0,85
140	0,95
180	1,10
270	1,50

Zdroj: The Department for Environment, Food and Rural Affairs, 2005

2.4.4 Letecká přeprava

Zvířata musí být přepravována v kontejnerech, boxech nebo stáních vhodných pro druh zvířat, které jsou v souladu s předpisy Mezinárodního sdružení leteckých dopravců (IATA) vztahujících se na přepravu živých zvířat (Defra, 2011). Zvířata mohou být přepravována pouze za podmínek, že během celé cesty je možno udržet kvalitu vzduchu, teplotu a tlak ve vhodném rozmezí se zřetelem na druh zvířat (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005). Kvůli možnému zpoždění musí být každá schránka

vybavena pitnými a krmnými miskami. Krmivo zajišťuje odesílatel (chovatel) a musí být zkontrolováno, zda neporušuje nějaká vládní nařízení země tranzitu, nebo dovozu. Stejně je to i s podestýlkou – například sláma, nebo seno je jako stelivo nepřijatelná, protože většina zemí zakazuje jejich dovoz (Včala, 2012).

Nezbytností jsou vymezené rozměry zvířat pro leteckou přepravu (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005).

Tabulka 12 Vymezené prostory při letecké přepravě pro domácí koňovité

Živá hmotnost v kg	Plocha v m ² /ks
> 100	0,42
100-200	0,66
200-300	0,87
300-400	1,04
400-500	1,19
500-600	1,34
600-700	1,51
700-800	1,73

Zdroj: The Department for Environment, Food and Rural Affairs, 2005

Tabulka 13 Vymezené prostory při letecké přepravě pro skot

Kategorie	Přibližná hmotnost v kg	Plocha v m ² /ks
Telata	50	0,23
	70	0,28
Dospělý skot	300	0,84
	500	1,27

Zdroj: The Department for Environment, Food and Rural Affairs, 2005

Tabulka 14 Vymezené prostory při letecké přepravě pro ovce a kozy

Průměrná hmotnost v kg	Plocha na 1 ovci/kozu (m ²)
25	0,2
50	0,3
75	0,4

Zdroj: The Department for Environment, Food and Rural Affairs, 2005

Tabulka 15 Vymezené prostory při letecké přepravě pro prasata

Průměrná hmotnost v kg	Plocha m ² /ks
15	0,13
25	0,15
50	0,35
100	0,51

Zdroj: The Department for Environment, Food and Rural Affairs, 2005

2.5 Povinnosti přepravce před zahájením přepravy

Povinnosti na přepravu hospodářských zvířat, ať už se jedná o přepravu v rámci hospodářství, do 8 hodin či nad 8 hodin, se ustanovuje dle Nařízení Rady (ES) č. 1/2005. Tyto povinnosti musí dodržovat každý přepravce, který má trvalý pobyt v členském státě Evropské unie.

2.5.1 Povinnosti přepravce při přepravě zvířat v rámci hospodářství

Pro tuto přepravu zvířat platí obecné podmínky přepravy, kterou ustanovuje článek 3 Nařízení Rady (ES) č. 1/2005:

- a) Předem učinit všechna opatření, aby se minimalizovala délka cesty a uspokojily potřeby zvířat během přepravy.
- b) Zvířata jsou způsobilá přepravy.

- c) Dopravní prostředky jsou navrženy, konstruovány, udržovány a provozovány tak, aby se předešlo zranění a utrpení zvířat a byla zajištěna jejich bezpečnost.
- d) Zařízení k nakládce a vykládce jsou navržena, konstruována, udržována a provozována tak, aby se předešlo zranění a utrpení zvířat a byla zajištěna jejich bezpečnost.
- e) Personál, který zachází se zvířaty, absolvoval školení nebo je kvalifikován pro tento účel a své úkoly plní bez použití násilí nebo jiných metod, které mohou přivodit zbytečný strach, zranění nebo utrpení.
- f) Pro zvířata je zajištěna dostatečná plocha a výška přiměřená jejich vzrůstu a zamýšlené cestě.
- g) Zvířata musí být napojena a nakrmena.

Dále dle Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 musí být v dopravním prostředku doklady, které uvádějí tyto informace:

- a) Původ zvířete a informace o majiteli.
- b) Místo odeslání.
- c) Den a čas odjezdu.
- d) Plánované místo určení.
- e) Očekávaná délka cesty.

Tyto podmínky jsou povinné i pro další typy přepravy (Bureš, 2008).

2.5.2 Povinnosti přepravce při přepravě zvířat do 8 hodin

Povolení pro přepravce, který transportuje zvířata do 8 hodin, vydává Krajská veterinární správa pro Českou republiku.

Toto povolení má označení typ I a je platné 5 let od doby vydání (Defra, 2011). Kopii tohoto povolení musí mít přepravce ve vozidle k dispozici pro kontrolní orgán. Pokud přepravce provede změny oproti původnímu povolení, nahlásí tyto informace

Krajské veterinární správě nejpozději do 15 pracovních dní (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005).

Pro získání povolení je žadatel povinen splnit několik požadavků. Žadatel (přepravce) má trvalý pobyt či zastoupení v České republice. Žadatel (přepravce) prokazuje, že má k dispozici schválené a zkontrolované dopravní prostředky, kterými bude přepravovat zvířata, proškolený personál, zařízení, provozní postupy, případně příručky postupů. Přepravce (žadatel) se nesměl dopustit porušení trestního zákona ve vztahu k týrání zvířat v posledních třech letech. Pouze držitel osvědčení o způsobilosti smí být průvodcem a řidičem (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005).

2.5.3 Povinnosti přepravce při přepravě zvířat nad 8 hodin

Povolení pro přepravce, který transportuje zvířata nad 8 hodin, vydává Krajská veterinární správa pro Českou republiku, ve Slovensku toto vydává Regionálne veterinárne potravinová správa a ve Velké Británii povolení vydává State veterinary services. Toto povolení má označení typ II a je platné 5 let od doby vydání (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005). Žadatelé (přepravci) mají trvalý pobyt či zastoupení v tom členském státě Evropské unie, kde si podali žádost na povolení. Žadatel (přepravce) prokazuje, že má k dispozici schválené a zkontrolované dopravní prostředky, kterými bude přepravovat zvířata, proškolený personál, zařízení, provozní postupy, případně příručky postupů. Přepravce se nesměl dopustit porušení trestního zákona ve vztahu k týrání zvířat v posledních třech letech. Pouze držitel osvědčení o způsobilosti smí být průvodcem a řidičem (Defra, 2011). Přepravce (žadatel) předloží platná osvědčení o způsobilosti všech řidičů a průvodců pro dlouhodobé cesty, platná osvědčení o schválení všech dopravních prostředků, které používají pro dlouhotrvající cesty. Přepravce shromáždí údaje o postupech pro zaznamenání pohybu vozidel a navázání spojení s řidičem v průběhu cesty. Toto spojení se nazývá navigační systém (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005). Dále přepravce sepíše knihu jízd, kterou musí archivovat 3 roky, nouzové plány pro případ mimořádných situací (Bureš, 2008).

2.6 Zásady správné manipulace se zvířaty

Důležitým aspektem pro správnou manipulaci se zvířaty je rozumět základním principům zvířecího chování, proto je důležité absolvovat kurz na přepravu zvířat dle Nařízení Rady (ES) č. 1/2005, kde tyto informace určená osoba získá (Výbor pro ochranu hospodářských zvířat, 2007, Nařízení Rady (ES) č. 1/2005).

2.6.1 Zásady manipulace při nakládání zvířat

Nakládání živých zvířat do vozidla je jednou z nejobtížnějších manipulačních procedur. Minimální počet hospodářských zvířat prochází nakládáním natolik často, aby se učila ze zkušeností, a proto chovatelé a přepravci pracují s netrénovanými a nervózními zvířaty (Výbor pro ochranu hospodářských zvířat, 2007).

Osoby určené k nakládání musí být proškolené. Je důležité, aby se při přepravování či pohánění zacházelo se zvířetem odpovídajícím způsobem, který by zamezil jeho nepřiměřené bolesti, utrpení nebo poškození zdraví anebo vedl k fyzickému vyčerpání (Jedlička, 2004b). Je zakázáno zvířata bít či kopat, používat tlak na zvláště citlivé části těla, zavěšovat zvířata pomocí mechanických prostředků, zvedat nebo tahat zvířata za hlavu, uši, rohy, končetiny, ocas nebo srst, používat poháněče nebo pomůcky se špičatými konci, úmyslně zdržovat zvířata, která jsou poháněna nebo vedena prostorem, ve kterém se manipuluje se zvířaty. Elektrický pohaněč se smí používat pouze u dospělého skotu a prasat v případě, když odmítají pohyb a to jen tehdy, pokud mají zvířata dostatečný prostor k průchodu. Výboje nesmí trvat déle než 1 sekundu, musí být vhodným způsobem časově rozloženy a mohou se používat pouze na svaly zadních končetin. Pokud zvíře nereaguje, nesmí se výboje používat opakovaně (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005).

Chovatel je povinen zajistit pro nakládku zvířat odpovídající zařízení jako můstky, rampy nebo lávky (Duben, 2004). Současné vybavení přepravních vozidel se širokými hydraulickými čely s vysokými bočnicemi umožňuje nakládku nejen z jakékoliv rampy, ale i ze země (Jedlička, 2004a). Zařízení pro nakládání a vykládání zvířat, včetně podlah, musí být navrženo, konstruováno, udržováno a provozováno tak, aby se předešlo zranění a utrpení a minimalizovalo podráždění a stresu zvířat a zajistila se jejich bezpečnost. Povrchy nesmí být kluzké a je nutné zajistit boční ochranu, aby zvířata nemohla uniknout (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005).

Zvýšené nakládací rampy snižují stres u zvířat a usnadňují nakládání (Výbor pro ochranu hospodářských zvířat, 2007). Rampy nesmějí být pro prasata, telata a koně strmější než úhel 20° a pro ovce a skot než úhel 26°. Pokud je úhel strmější než 10°, musí být rampy vybaveny systémem, např. příčnými latěmi, které umožňují zvířatům bezrizikový sestup nebo výstup do přepravního prostředku (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005). Svodné uličky a cesty vedoucí k nakládacímu prostoru by měly mít hladké a pevné boční stěny. Je třeba se vyhnout ostrým rohům nebo prudkým zatačkám. Z manipulačního prostoru musí být odstraněna stinná místa, kanálové mříže, velké kaluže a další překážky, zvířata se u nich mohou zastavit váhat, zda mají dále pokračovat. Důležité je navrhnout modely přírodního a umělého světla, protože pro zvířata je přirozenější přechod ze tmy ke světlu, než-li naopak (Výbor pro ochranu hospodářských zvířat, 2007). Před každou přepravou zvířat a po jejím skončení je dopravce povinen vyčistit a vydezinfikovat ložné plochy dopravního prostředku (Jedlička, 2004a), to znamená fyzické odstranění hnoje a podestýlky (Compassion in world farming, 2006). V podstatě jde o preventivní opatření proti vzniku možných nálezů. Důležité je také dodržování množství a koncentrace dezinfekčních prostředků, které je uvedené na příbalovém letáku. V běžné praxi se používají preparáty o 1%, 3% a 5% koncentraci (Semerád, 2005). Dopravce je povinen vést evidenci o čištění a dezinfekci (Jedlička, 2004b).

2.6.2 Zásady manipulace zvířat během přepravy

Zvířata se nesmí přepravovat pokud:

- a) se bez bolesti nebo pomoci nemohou sama pohybovat,
- b) mají velké otevřené rány nebo výhřezy, jde o březí zvířata, u nichž již uplynulo 90% či více očekávané doby březosti, nebo jde o samice, které porodily v předcházejícím týdnu,
- c) jde o novorozená zvířata, která ještě nemají zahojený pupek a o selata mladších 3 týdnů, jehňata mladší 10 dnů, ledaže jsou přepravována na vzdálenost kratší 100 km (Zákon č. 246/1992 Sb., Nařízení Rady (ES) č. 1/2005).

Se zvířaty je nutno zacházet odděleně a přepravovat je odděleně, pokud:

- a) jde o zvířata různých druhů, zvířata výrazně odlišné velikosti nebo různého stáří,
- b) dospělé chovné kance nebo hřebce, zvířata s rohy a zvířata bez rohů,
- c) zvířata navzájem nepřátelská, přivázaná a nepřivázaná zvířata, samice v říji a samce.

Koňovítí se nesmějí přepravovat ve vícepodlažních vozidlech kromě případu, kdy jsou zvířata naložena na nejnižší podlaží a v horní části se nenacházejí žádná jiná zvířata. Minimální vnitřní výška oddělení musí být nejméně o 75 cm vyšší, než je výška v kohoutku nejvyššího zvířete. Nezkrocení koňovítí se nesmějí přepravovat ve skupinách čítajících více než čtyři kusy (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005).

Chovatel s dopravcem zajistí při přepravě zvířat dodržování stanovené přepravní doby a minimální intervaly k napájení a ke krmení přepravovaných zvířat (Duben, 2004). Pokud cesta trvá déle jak 8 hodin, dopravce je povinen vyhotovit přepravní plán cesty s vyznačením míst zastávek, schválených a potvrzených příslušným orgánem veterinární správy. Plán cesty obsahuje údaje o dopravci, dopravním prostředku, přepravovaných zvířatech, veterinární osvědčení, datum, dobu a místo odjezdu a místo určení, jméno osoby doprovázející zásilku a nakonec skutečné stanice odpočinku (Jedlička, 2004b). Doba odpočinku pro jednotlivé druhy zvířat je stanovena takto: neodstaveným hříbatům, telatům, jehňatům, kůzlatům na mléčné výživě a selatům se poskytne přestávka v přepravě nejpozději po 9 hodinách trvání cesty, a to nejméně na dobu jedné hodiny, která je dostatečná k podání tekutin, popř. nakrmení, po tomto odpočinku může přeprava trvat po dalších 9 hodin. Maximální doba přepravy u prasat je 24 hodin, během přepravy musí mít kdykoliv přístup k napájecí vodě. Maximální doba přepravy koně, oslů a jejich kříženců, s výjimkou koní dostihových a koní určených k dalším sportovním účelům, je 24 hodin, během přepravy musí být napojeni a v případě potřeby mají být nakrmeni každých 8 hodin, všem ostatním druhům zvířat musí být po 14 hodinách cesty poskytnut odpočinek v délce nejméně 1 hodiny, zejména pro napojení a nakrmení, přeprava může pokračovat po dobu dalších 14 hodin. Toto ustanovení neplatí pro mláďata drůbeže, která mohou být přepravovaná bez napojení a nakrmení, pokud je cesta ukončena do 72 hodinách po jejich vylíhnutí. Zvířata, která se dojí, mají být během přepravy dojena nejpozději po 12 hodinách, tento interval může být překročen nejdéle o 3

hodiny, jen pokud přepravovaná zvířata do této doby dosáhnou cílové stanice a jsou ihned podojena (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005). Dopravce je povinen uchovávat kopii plánu cesty po dobu 3 let (Duben, 2004).

2.6.3 Zásady správné manipulace při vykládání zvířat

Vykládání probíhá v opačném pořadí než nakládání zvířat. Po ukončení cesty budou zvířata unavená, proto je důležité zvířata co nejdříve vyložit, nakrmit a napojit. Vykládání musí probíhat v klidu, bez zbytečného stresování zvířat (Compassion in world farming, 2006). Vykládací prostory musí být bezpečné a musí poskytnout širokou, volnou a přímou cestu z nákladního automobilu do dvora, ohrady či pastviny. Zvířata musí mít daný jasný jediný směr, kterým se mají pohybovat (Výbor pro ochranu hospodářských zvířat, 2007). Každé zvíře, které během přepravy onemocní nebo se zraní, musí být odpovídajícím způsobem ošetřeno nebo humánně utraceno (Compassion in world farming, 2006).

Po skončení vykládání zvířat je dopravce povinen vyčistit a vydezinfikovat ložné prostory (Jedlička, 2004a).

2.6.4 Manipulace s drůbeží

Nakládání a vykládání jsou činnosti, při nichž může nejčastěji dojít k poranění nebo stresu. Ptáci mají být nakládáni opatrně, aby nedošlo ke zraněním, jako jsou fraktury běháků a křídel, a aby se předešlo nadměrnému hluku a znepokojování drůbeže. Nesmí se nakládat zjevně nezpůsobilí a poranění ptáci a shromažďování a nakládání ptáků se má pokud možno provádět při ztlumeném světle, aby se ptáci uklidnili (Rada Evropy, 1990b).

Manipulace s brojlery a s vyřazenými slepicemi

Jsou-li slepice a brojleři přenášení hlavou dolů, mají být nesený za obě nohy a se sklopenými křídly, aby se zabránilo zranění a utrpení. Počet přenášených slepic se bude řídit jejich velikostí a schopností pracovníka, v jedné ruce však by neměly být nesený více než tři slepice (Humane slaughter association, 2008). Z prostoru, v němž se provádí chytání, musí být předem odstraněna krmítka, napáječky a hřady (Rada Evropy, 1990b). Dle Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 musí být pracovníci manipulující s drůbeží řádně proškoleni.

Manipulace s ostatními druhy drůbeže

Ptáci nemají být zvedáni ani nošeni za hlavu, krk, křídla nebo ocas. Výjimkou jsou dospělé husy, které je možné držet a zvedat za kořeny obou křídel, a kachny, které je možné zvedat a přenášet na krátké vzdálenosti za krk. Husy, kachny, krocani a jiní ptáci mohou být naháněni do nakládacího prostoru nebo dokonce do přepravek nebo do vozidla. Přepravky mají být při ruční i mechanizované manipulaci zvedány a umístovány do přepravní jednotky s maximální opatrností. Nemají být pouštěny z výšky ani házeny a mají být udržovány stále ve správné svislé poloze. (Rada Evropy, 1990b).

2.7 Vlivy přepravy působící na zdravotní stav zvířat

Zvířata při přepravě nejvíce ovlivňuje teplota a vlhkost vzduchu v přepravním prostředí. Hospodářská zvířata jsou homeotermní, což znamená, že si udržují stálou tělesnou teplotu (Výbor pro ochranu hospodářských zvířat, 2007). Proto je důležité v dopravním prostředí cirkulovat vzduch, aby docházelo k odvodu tepla a vlhkosti, která zvířata vyprodukují, k odvodům pachů, plynů a udržovala optimální teplotu vzduchu, která je přijatelná pro zvířata (Defra, 2005). Dále je třeba zajistit čerstvý přívod vzduchu s přihlédnutím na počet a vzrůst přepravovaných zvířat a klimatickým podmínkám předpokládaným v době cesty (Rada Evropy, 1990b). Přepravovaná zvířata také ovlivňují vibrace, hluk a pohyb vozidla, na tyto faktory jsou schopna si zvířata navyknout (Výbor pro ochranu hospodářských zvířat, 2007).

Pokud tyto skutečnosti nebudou akceptovány, tak budou zvířata vystavena stresu. Stres lze definovat jako situační tendence reagovat emočními signály (Výbor pro ochranu hospodářských zvířat, 2007). Stres nastane, když zvíře prožívá změny v prostředí, které stimulují tělo reakcí zaměřených na obnovení podmínek homeostázy (Grandin, 2007). Faktory, které mohou stres vyvolat, se nazývají stresory. I když mnohá zvířata jsou schopna po krátkou dobu tolerovat jediný stresor, vyšší počet stresorů po dlouhou dobu může vést k potížím a utrpení (Výbor pro ochranu hospodářských zvířat, 2007). Reakce na stres se projevuje fyziologickými nebo psychickými změnami v chování zvířat (Grandin, 2007). Fyziologický stres lze definovat jako souhrn obecných stereotypních reakcí organismu na působení silných

dráždivých podnětů různého původu. V jeho průběhu dochází k nárůstu frekvence srdečního tepu a v krvi se zvyšuje hladina hormonů, které mobilizují energetické rezervy, jež může použít buď k „útoků“ nebo „úniku“ (Nový, 1997). Psychický stres je vyvolán přítomností cizích osob či novým, neznámým prostředím (Výbor pro ochranu hospodářských zvířat, 2007).

2.8 Příčiny a typy úrazů (úmrť) během přepravy zvířat

Termín welfare je relativní pouze tehdy, když zvíře žije, pokud zvíře uhyne během manipulace a dopravy většinou tomu předchází špatné zacházení se zvířaty (European commission, 2002). Například při přepravě dvou kamiónů ovcí z Velké Británie do Řecka, došlo na ostrově Bari k zastavení zásilky a ovce byly dva dny drženy v kamionech na trajektu, než italské úřady povolily další cestu. Po celou tuto dobu byla zvířata ponechána bez krmení, vody a ventilace, v rámci toho došlo k dehydrataci, vyčerpání a k poškození dýchacího ústrojí u zvířat. Během této katastrofy zemřelo 160 kusů ovcí (Compassion in world farming, 2000).

Mezi extrémní zranění během přepravy u skotu, prasat, malých přežvýkavců a koní jsou zlomené, vykloubené či pohmožděné končetiny, ty vznikají při špatném zacházení při nakládce, vykládce či špatně vyškolený personál. U nosnic dochází ke zlomeným kostem v rámci manipulace či špatně stanoveného prostoru. Při vyšetření mrtvých těl na jatkách lze určit, jak se zvířaty bylo zacházeno během přepravy, důkazem jsou tržné rány, podlitiny a jiné povrchové skvrny (European commission, 2002).

Dále negativně na zvířata působí nedostatečný prostor nad hlavou v kamionu, zvířata jsou v nepřírozené poloze a dochází k odřeninám na hřbetu (Compassion in world farming, 2011).

3 Kurz na přepravu zvířat

Osoba přepravující zvířata na delší vzdálenost než je 50 kilometrů, musí dle Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 absolvovat kurz na přepravu zvířat, ve kterém získá certifikát o způsobilosti přepravy živých zvířat.

Tento kurz v České republice organizuje Ústřední komise pro ochranu zvířat (ÚKOZ) ve spolupráci se Státní veterinární správou (SVS) a školicím střediskem. Školení přepravců probíhá na několika místech v České republice například ve školicím středisku Státní veterinární správy v areálu Státního veterinárního ústavu v Praze, na Veterinární a farmaceutické univerzitě v Brně, v SOŠ veterinární v Hradci Králové, INPROF České Budějovice či F-Varia Brno. Ve Velké Británii probíhá školení přepravců v 5 školicích střediscích: City & Guilds ve Warwickshire, Lantra awards ve Warwickshire, The British driving society v Suffolk, British horseracing education and standards trust v Suffolk a Scottish skills testing service v Edinburghu. Na Slovensku organizuje školení přepravců Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov v Košicích. Po 16 výukových hodinách je školení završeno písemným testem a praktickou zkouškou. Tento výukový plán je stejný ve všech členských státech Evropské unie.

Osvědčení se vystavuje v úředním jazyce či v jazycích členského státu, ve kterém je vydáno, a v angličtině, pokud je pravděpodobné, že řidič nebo průvodce bude působit v jiném členském státě. Osvědčení vydává příslušný orgán nebo subjekt, který určí členské státy. Rozsah platnosti uvedeného osvědčení o způsobilosti může být omezen na určitý druh zvířat nebo skupiny druhů zvířat (Nařízení Rady (ES) č. 1/2005).

Ve dnech 7. - 8. 4. 2011 probíhal kurz na přepravu zvířat na Střední škole stavební v Českých Budějovicích a v areálu školního zemědělského podniku Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích.

První přednáškový den pan MVDr. Zbyněk Semerád ze Státní veterinární správy hovořil o zákonech a vyhláškách, které zajišťují pohodu zvířat při nakládání, během přepravy a vykládání, o správné manipulaci se zvířaty, o sankcích a trestech za týrání zvířat.

Druhý den probíhal na školním zemědělském podniku Jihočeské univerzity, kde byla aplikovaná teorie, získaná z předešlého dne, v praxi. Kurz se zakončil testem, ze kterého muselo být minimálně 17 otázek z 30-ti správně.

Po splnění podmínek byl vydán certifikát a průkaz o způsobilosti přepravovat živá zvířata.

4 Závěr

Cílem bakalářské práce bylo seznámit se s platnou legislativou, zabývající se přepravou hospodářských zvířat na vnitrostátní i mezinárodní úrovni. Stanovit zásady správné manipulace se zvířaty před, v průběhu a při vykládání, druhy přepravních prostředků, podmínky pro přepravce, nejčastěji přepravované druhy zvířat, důvody přepravy, příčiny a typy úrazů zvířat, právní postihy při porušení zákona na přepravu zvířat. Dle možností porovnat sledovanou problematiku s Velkou Británií a Slovenskem.

V České republice, Slovensku a Velké Británii je pohoda zvířat při přepravě zajišťovaná nařízením Rady (ES) č. 1/2005 ze dne 22. prosince 2004 o ochraně zvířat během přepravy a související činnosti a dalšími doplňujícími zákony pro jednotlivé státy. V České republice to jsou zákon č. 246/1992 Sb., o ochraně zvířat proti týrání, zákon č. 166/1999 Sb., veterinární péče, a vyhláška č. 4/2009 Sb., o ochraně zvířat při přepravě, na Slovensku chrání zvířata při přepravě zákon č. 3/2007 Zz. o veterinárnej starostlivosti a ve Velké Británii SI 2006, No. 3260 o pohodě zvířat při přepravě a SI 2006, No. 1471 o dovážení a vyvážení zvířat a živočišných produktů. Dle zjištění je ze sledovaných zemí Velká Británie největším vývozcem hospodářských zvířat. Nejčastějšími přepravovanými zvířaty jsou domácí ptáci a králíci. Pro přepravu zvířat se nejvíce používá silniční přeprava, která je finančně méně náročná a námořní přeprava se uplatňuje jen ve Velké Británii, v menší míře se stále využívá i přeprava železniční a letecká. Manipulace se zvířaty je náročný proces, který může provádět pouze kvalifikovaná a proškolená osoba. Zvířata během přepravy nejvíce ovlivňuje teplota a vlhkost vzduchu, proto je důležité zajistit odvětrávání a přívod čerstvého vzduchu. Za úrazy u přepravovaných zvířat je zodpovědný člověk, který porušil dané zákony a tím způsobil zvířatům zbytečnou bolest a utrpení.

Přeprava znamená pro zvířata zásah do jejich stereotypního života, a proto bychom měli zvířatům tuto situaci co nejvíce ulehčit a učinit jim cestu, co nejméně stresující. Toho docílíme jen za podmínek, že přepravci budou dodržovat zákony a správné postupy manipulace, které jim určí stát a zpřísní se kontroly ze stran Státních

veterinárních správ ve všech státech, aby se předcházelo zbytečnému utrpení přepravovaných zvířat.

5 Použitá literatura

ADAMS B., D. et al. (2008): Welfare aspects of the long distance transportation animals. Teramo, Istituto Sperimentale Zooprofilattico, 289 s. ISBN 88-9017-258-4.

BAJSOVÁ Z., GAJDOŠ V., KOPŘIVA V., KVOKAČKA V., ŠIŠKA J. a TKÁČOVÁ Z. (2010). *Ochrana zvierat pri preprave*. 1. vyd. Košice: Inštitút vzdelávania veterinárnych lekárov, 178 stran, ISBN: 9788089280285

DUBEN J. (2004): Proč a jak přepravovat zvířata. *Euromagazín*, č. 8, s. 36-38.

GRANDIN T. (2007): *Livestock handling and transport*. 3. rd. ed Wallingford, CABI Publishing, 386 s. ISBN 978-1-84593-219-0.

JEDLIČKA M. (2004a): Pro snížení transportního stresu. *Mechanizace zemědělství*, č. 5, s. 36-37.

JEDLIČKA M. (2004b): Welfare v přepravě zvířat. *Náš chov*, č. 5, s. 12, 14-15.

Nařízení Rady (ES) č. 1/2005: o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činností a o změně směrnic 64/432/EHS a 93/119/ ES a nařízení (ES) č. 1255/97. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2005.

NOVÝ Z. (1997): Transportní stres hospodářských zvířat a možnosti jeho eliminace. *Farmář*, č. 10, s. 53.

VČALA J. (2012): *Letecká přeprava živých zvířat na českém trhu*. Praha. Absolventská práce. Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola dopravní. Vedoucí práce Ing. Mária Józová.

Vyhláška č. 4/2009 Sb.: o ochraně zvířat při přepravě. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 7. 1. 2009.

Zákon č. 39/2007 Zz.: o veterinární starostlivosti. In: *Zbierka zákonov Slovenskej republiky*. 1. 5. 2007.

Zákon č. 246/1992 Sb.: na ochranu zvierat proti týraní. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 29. 5. 1992.

Seznam elektronických dokumentů

AHVLA. *Animal Health and Veterinary Laboratories Agency: Regulatory action by the Animal Health and Veterinary Laboratories Agency in Great Britain in relation to enforcement of council regulation (EC) 1/2005* [online]. 2012 [cit. 2013-02-13]. Dostupné z: <http://www.defra.gov.uk/ahvla-en/files/pub-wato-enforcement.pdf>

BUREŠ T. *Vše o přepravě koní - legislativa a praxe*. [online]. 2008 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://sdruzenirozcestnik.cz/?p=27&i=i0017>.

COMPASSION IN WORLD FARMING. *Animal welfare during land and transportation* [online]. 2006 [cit. 2012-11-09]. Dostupné z: http://www.ciwf.org.uk/includes/documents/cm_docs/2008/a/animal_welfare_during_land_transportation.pdf.

COMPASSION IN WORLD FARMING. *The widespread failure to enforce EU law on animal transport* [online]. 2011 [cit. 2013-03-03]. Dostupné z: http://www.ciwf.org.uk/includes/documents/cm_docs/2011/a/analysis_of_fvo_reports_on_enforcement_of_transport_regulation_jan_2011.pdf.

COMPASSION IN WORLD FARMING.: *Live exports a cruel and archaic trade that must be ended* [online]. 2000 [cit. 2013-02-12]. Dostupné z: http://www.ciwf.org.uk/includes/documents/cm_docs/2008/l/live_exports_2000.pdf

DEFRA. *The Department for Environment, Food and Rural Affairs: Livestock transport vehicles* [online]. 2005 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.defra.gov.uk/publications/files/pb11260-livestock-vehicle-ventilation-051104.pdf>.

DEFRA. *The Department for Environment, Food and Rural Affairs: Welfare of animals during transport* [online]. 2011 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: <http://www.defra.gov.uk/publications/files/pb13550-wato-guidance.pdf>.

EUROPEAN COMMISSION. *The welfare of animals during transport*. [online]. 2002 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/food/fs/sc/scah/out71_en.pdf.

HUMANE SLAUGHTER ASSOCIATION. *Technical Note 15: Poultry Catching and Handling* [online]. 2008 [cit. 2012-11-09]. Dostupné z:

http://www.hsa.org.uk/Resources/Publications/Technical%20Notes/TN15_poultry%20handling.pdf.

RADA EVROPY. *Doporučení výboru ministrů členským zemím k přepravě skotu* [online]. 1990a [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1837/Tr_Dop_skot_1_.pdf.

RADA EVROPY. *Doporučení výboru ministrů členským zemím k přepravě drůbeže* [online]. 1990b [cit. 2012-11-20]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/1831/Tr_Dop_drubez_1_.pdf.

SI No. 1471: Animals and Animal Products (Import and Export). In: *Public General Acts of the United Kingdom Parliament*. 2006. Dostupné z: <http://faolex.fao.org/docs/pdf/uk75911.pdf>.

SI No. 3260: The Welfare of Animals (Transport) (England). In: *Public General Acts of the United Kingdom Parliament*. 2006. Dostupné z: http://www.legislation.gov.uk/uksi/2006/3260/pdfs/uksi_20063260_en.pdf.

VÝBOR PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÝCH ZVÍŘAT PRAHA. *Příručka osvědčených postupů-transport živých zvířat* [online]. Praha, 2007 [cit. 2012-11-12]. Dostupné z: http://eagri.cz/public/web/file/49662/Prior_osv_post2007.pdf